

สรุปผลการประชุมเชิงปฏิบัติการ
เพื่อพัฒนาบุคลากรโรงพยาบาลชุมชนเฉลิมพระเกียรติ
๘๐ พรรษาและโรงพยาบาลเทพรตันเวชชานุกูล เฉลิมพระเกียรติ ๖๐ พรรษา สู่โรงพยาบาลคุณธรรม
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑

กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ได้จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาบุคลากรโรงพยาบาลชุมชนเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษาและโรงพยาบาลเทพรตันเวชชานุกูล เฉลิมพระเกียรติ ๖๐ พรรษา สู่โรงพยาบาลคุณธรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๑ ณ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร เพื่อสร้างความตระหนักถึงความสำคัญ

ความเข้าใจถึงแนวคิด กระบวนการพัฒนาหน่วยงานให้เป็นโรงพยาบาลคุณธรรม เพื่อสร้างผู้นำที่สามารถบริหารจัดการบนความเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้ผู้รับบริการได้รับบริการที่มีคุณภาพลดการร้องเรียนได้ โดยผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วย ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของกระทรวงสาธารณสุข โรงพยาบาลชุมชนเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๑๐ แห่ง โรงพยาบาลเทพรตันเวชชานุกูล เฉลิมพระเกียรติ ๖๐ พรรษา และโรงพยาบาลชัยพัฒน์ จังหวัดพังงา ๕ แห่ง รวมทั้งสิ้น ๑๔๐ ท่าน ซึ่งมีรายละเอียดผลการประชุมสรุปได้ดังนี้

๑. นายแพทย์โอภาส การย์กวินพงศ์ รองปลัดกระทรวงสาธารณสุข กล่าวรายงานการประชุม และศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย องคมนตรี ประธานการประชุมกล่าวเปิดการประชุมรายละเอียดดังนี้

การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์หลักคือ การนำเสนอที่มาของแนวคิดโรงพยาบาลคุณธรรม ว่าทำอย่างไรให้โรงพยาบาลเป็นองค์กรคุณธรรมได้ โดยแนวคิดนี้เป็นพระราชดำริของพระเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๙) ซึ่งพระองค์ได้พระราชทานไว้เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ซึ่งในขณะนั้นประชาชนในประเทศไทยมีการแบ่งแยกเป็นฝ่ายต่างๆ ทำให้เกิดความไม่สงบสุขของบ้านเมือง พระองค์จึงได้รับสั่งให้พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรี และคณะฯ เข้าเฝ้า และให้ดำเนินการคัดเลือกโรงเรียนที่มีผลการดำเนินงานที่ไม่ดี และพระราชทานเงินให้แก่คณะองคมนตรีพร้อมด้วยอาสาสมัครจำนวนหนึ่ง นำไปปรับปรุงโรงเรียนเหล่านั้นให้ดีขึ้นด้วยวิธีการการสร้างคนดีให้แก่บ้านเมือง และท่านได้รับสั่งในเวลาที่ทรงพระประชวรที่โรงพยาบาลศิริราชว่า การสร้างคนดีเป็นเรื่องที่ยากและยาว แต่ก็ต้องทำ โดยขอให้ถือเป็นหน้าที่

คณะองคมนตรีพร้อมด้วยอาสาสมัครจำนวนหนึ่งได้เริ่มดำเนินการตามพระราชกระแสรับสั่ง โดยในพ.ศ. ๒๕๕๕ ซึ่งเป็นปีแรกของการดำเนินการนั้น ได้คัดเลือกโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในถิ่นทุรกันดารและมีผลการดำเนินงานที่ไม่ดี จากภาคกลาง จำนวน ๑๙ โรงเรียน และดำเนินการในปีต่อมาอีก ๓๕ โรงเรียน เนื่องจากมีผลการดำเนินงานที่ดีมาก เช่น ลดปัญหาการโกงเงินจากบุคลากรในโรงเรียน บุคลากรมีความร่วมมือมีคุณธรรมในจิตใจ ส่งผลให้โรงเรียนเกิดการพัฒนา นักเรียนมีผลการศึกษาที่ดีขึ้นจากเดิม และในปีต่อมา จึงได้คัดเลือกโรงเรียนเพิ่มขึ้นอีกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และภาคเหนือ และใน พ.ศ. ๒๕๕๖ นายแพทย์อัษฎา ตียพันธ์ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลชลบุรี จังหวัดชลบุรี ในขณะนั้น ก็มีความสนใจดำเนินการกระบวนการคุณธรรมนี้ โดยขอให้นำกระบวนการคุณธรรมนี้ไปเผยแพร่ จึงได้มีการเริ่มกระบวนการโรงพยาบาลคุณธรรม ซึ่งเป็นกระบวนการที่ทุกคนในโรงพยาบาลมีส่วนร่วมในการกำหนดพฤติกรรมของตนเอง โดยทุกคน

ในโรงพยาบาลมองถึงอนาคต ว่าอยากให้เป็นอย่างไร แล้วจึงเกิดเป็นข้อตกลงร่วมกันขึ้น ไม่ได้เกิดจากข้อกำหนดของผู้ใดผู้หนึ่งเท่านั้น ซึ่งหลังจากดำเนินการได้เพียง ๑ ปี ก็ส่งผลให้การดำเนินงานของโรงพยาบาลชลบุรีดีขึ้นมาก ช่วยลดปัญหาทางการเงินของโรงพยาบาล ลดค่าใช้จ่ายต่างๆ ตลอดจนบุคลากรในโรงพยาบาลมีความสุข มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ลดปัญหาการโกงเงิน การให้สินบนเจ้าหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จนทำให้มีโรงพยาบาลอื่นๆ สนใจและนำกระบวนการโรงพยาบาลคุณธรรมนี้ไปปรับใช้ด้วย

จากที่กล่าวมาทั้งหมด สรุปได้ว่า การประชุมเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ จะเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างคนดีในโรงพยาบาล ซึ่งคนดีในที่นี้ ไม่ได้หมายความว่าที่เป็นอยู่นั้นไม่ดี แต่หมายความว่าบุคลากรทุกคนในโรงพยาบาลจะต้องเป็นคนดีทั้งหมด ตั้งแต่ระดับผู้บริหารจนถึงผู้ให้บริการ และกลายเป็นแบบอย่างของคนดีให้ผู้ที่จะมาปฏิบัติงานที่โรงพยาบาลในอนาคตต่อไปด้วย และเมื่อแต่ละโรงพยาบาลสามารถนำกระบวนการโรงพยาบาลคุณธรรมนี้ไปปฏิบัติได้ ในระยะเวลา ๑ ปี อาจเกิดประโยชน์ในอนาคตแก่โรงพยาบาลอย่างมหาศาล เช่น สามารถลดค่าใช้จ่ายในโรงพยาบาลและเหลือเงินสำหรับพัฒนาโรงพยาบาลในด้านต่างๆ ได้มากมาย นอกจากนี้ก็จะสามารถสร้างคนดีให้แก่โรงพยาบาล ซึ่งส่งผลให้หมอ พยาบาลเกิดความรักใคร่กลมเกลียว รวมถึงผู้ที่มารับบริการ ญาติผู้รับบริการก็มีความสุขกับการบริการไปด้วย ทั้งนี้ ผাগถึงผู้บริหารของกระทรวงสาธารณสุขว่า หากเป็นไปได้อยากให้โรงพยาบาลทั้งภาครัฐและเอกชนนั้น เป็นโรงพยาบาลคุณธรรมในอนาคต

๒. การบรรยาย เรื่อง โรงพยาบาลคุณธรรม โดยศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย องคมนตรี สรุปได้ดังนี้

ในอดีตจนถึงปัจจุบัน สิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อมนุษยชาติ ประกอบด้วย ๓ ข้อ คือ ๑) การไม่รู้หนังสือ ๒) ความยากจน ๓) โรคภัยไข้เจ็บ ซึ่งทั้งสามสิ่งนี้มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันหมด เช่น ความเจ็บป่วยอาจเกิดจากความไม่รู้หนังสือก็ได้ โดยหน้าที่ของโรงพยาบาลทุกแห่งคือการดูแลผู้ที่มีโรคภัยไข้เจ็บอยู่แล้ว แต่หากมีกำลังเหลือ ก็อาจสามารถช่วยเหลือสังคมในรูปแบบอื่นได้อีก เช่น การขจัดความโง่เขลา โดยการให้ความรู้ประชาชนในเรื่องโทษของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การสูบบุหรี่ เป็นต้น

ความท้าทายในอนาคตหรืออุปสรรคที่เราจำเป็นต้องรับมือ ประกอบด้วย ๔ ข้อ คือ ๑) ความรุนแรง ๒) ความไม่ยุติธรรม ๓) ความไม่เท่าเทียม ๔) ความไม่มั่นคงของสิ่งแวดล้อม รวมถึงการพัฒนาทางเทคโนโลยีด้านการแพทย์ที่เราจะต้องติดตามอยู่เสมอ เช่น การตรวจหาจีโนมในมนุษย์เพื่อวินิจฉัยโรคด้วยนวัตกรรมใหม่ๆ การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัล การใช้หุ่นยนต์หรือปัญญาประดิษฐ์ (AI - Artificial Intelligence) ในการสนับสนุนการใช้เครื่องมือทางการแพทย์และการช่วยเหลือผู้ป่วย ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งการพัฒนาดังกล่าวข้างต้นอาจทำให้วิธีการปฏิบัติงานแบบเดิมต้องหยุดชะงักไป อาจทำให้ธุรกิจบางประเภทต้องปิดกิจการหรืออาจเป็นช่องทางให้ธุรกิจใหม่ๆ เข้ามาสู่ตลาดได้ด้วย นอกจากนี้การเข้าถึงข้อมูลของผู้รับบริการในปัจจุบันก็สามารถทำได้ง่ายขึ้น เช่น การค้นหาความรู้จากสื่อออนไลน์ ดังนั้น ผู้ให้บริการจะต้องศึกษาและเตรียมพร้อมรับมืออยู่เสมอ

ในสมัยโบราณ ก่อนที่จะมีการใช้กฎหมาย มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคมด้วยความสันติสุข โดยเกิดจากการสั่งสมกระบวนการทางจริยธรรม ต่อมา จึงมีระบบศาสนาเกิดขึ้น และเพื่อความมั่นคงของบ้านเมืองจึงจำเป็นต้องออกกฎหมาย ซึ่งเรียกว่า หลักนิติธรรม อย่างไรก็ตาม มนุษย์บางกลุ่มยังคงมีการถกเถียงกันว่า การทำให้บ้านเมืองเกิดความสงบสุขได้นั้น จำเป็นต้องใช้หลักจริยธรรม หรือ หลักนิติธรรม จึงจะเห็นผลดีกว่า ซึ่งอันที่จริงแล้ว ในสังคมหนึ่ง จำเป็นต้องใช้ทั้งสองหลัก ไม่สามารถพึ่งพาเพียงหลักใดหลักหนึ่งได้ตลอด เพราะ

หลักทั้งสองมีข้อดีและเสียแตกต่างกัน เช่น การพึ่งพาเพียงหลักจริยธรรม แต่ไม่มีกฎหมายในการจัดการกับผู้กระทำผิด ก็ทำให้ไม่สามารถควบคุมการกระทำผิดได้ แต่ถ้ามีเพียงกฎหมาย ไม่มีจริยธรรม หรือใช้กฎหมายอย่างไม่ยุติธรรม เราก็จะไม่เห็นคุณค่าของกฎหมาย ทำให้เกิดการกระทำผิดได้อีก

เป็นต้น ทั้งนี้ หลักจริยธรรมนั้น เราจะต้องร่วมกันทำให้เกิดความเข้มแข็ง (Moral Enforcement) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จะต้องนำมาทำให้เกิดความเข้มแข็งในที่ทำงานของเรา

วิกฤติการณ์ของประเทศไทยที่มีความสำคัญที่สุด คือ วิกฤติทางด้านคุณธรรมและการฉ้อราษฎร์บังหลวง การยึดถือค่านิยมที่ไม่ดี เช่น บริโภคนิยม วัตถุนิยม การเกรงกลัวคนโกงที่มีอำนาจ การติดสินบนเจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อประโยชน์ส่วนตน การโกงข้อสอบ การยกยอกทrophyสินของบริษัท แต่เราสามารถทำให้ดีขึ้นได้ โดยเราต้องสร้างป้อมปราการคุณธรรมไว้ ยึดความถูกต้องเที่ยงธรรม เคารพกฎหมาย ทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด และต้องยกย่อง ให้กำลังใจผู้ที่ทำความดี

เมื่อพ.ศ. ๒๕๕๗ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เคยรับสั่งว่าหน้าที่ของพระเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๙) มี ๒ อย่าง คือ ๑) พระเจ้าอยู่หัวทรงยึดมั่นในหน้าที่ ๒) พระเจ้าอยู่หัวทรงมีหน้าที่ส่วนพระองค์ในฐานะพระเจ้าแผ่นดินที่ต้องดูแลราษฎร และในฐานะที่เป็นพลเมืองดีของประเทศ คือ เห็นอะไรจะทำเพื่อบ้านเมืองได้ ก็ต้องทำ ซึ่งผู้อำนวยการโรงพยาบาลก็มีหน้าที่เหมือนกัน คือ ๑) หน้าที่ส่วนตัวของท่าน และในฐานะที่เป็นผู้อำนวยการ ๒) หน้าที่ที่ซับซ้อนร่วมกันทั้งประเทศคือ พลเมืองดีของประเทศไทย โดยทั้งสองหน้าที่ต้องทำให้ดีที่สุด

ในแต่ละองค์กร ควรมียุทธศาสตร์ที่สำคัญ คือ ๑) องค์กรคุณภาพ โดยในโรงพยาบาล ได้แก่ การผ่านเกณฑ์คุณภาพ (ระบบ HA) การผ่านเกณฑ์ Green and Clean Hospital และการรับรองคุณภาพอื่นๆ ๒) องค์กรคุณธรรม ๓) ระบบธรรมาภิบาล ที่มีเป้าหมายเพื่อให้การบริหารโรงพยาบาลมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ คือ มีความประหยัด เรียบง่าย และเกิดประโยชน์สูงสุด และ ๔) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมให้องค์กรเกิดความยั่งยืน นอกจากนี้ การออกแบบสถานที่ของโรงพยาบาลก็มีความสำคัญ คือ จะต้องเป็นระบบร่มฉาย หมายถึง มีความสะอาด สะดวก สบาย ทั้งกายและใจ ทั้งนี้ การนำเสนอในครั้งนี้จะเน้นในเรื่องของโรงพยาบาลคุณธรรม ซึ่งมีหลักปฏิบัติ ทั้งหมด ๖ ขั้นตอน ได้แก่

๑. ปลุกเร้าความคิด ความปรารถนาให้ทุกคน ทุกภาคส่วนในโรงพยาบาลร่วมมือ ร่วมใจกันเปลี่ยนแปลงให้เกิดโรงพยาบาลคุณธรรม โดยใช้วิธีการ พบปะ พูดคุย การบรรยายและนำเสนอตัวอย่าง การศึกษาดูงาน และอื่นๆ

๒. สร้างบัญญัติพฤติกรรม ๒ บัญชี ซึ่งอาจใช้วิธีการประชุม โดยมีวิทยากร แจกกระดาษเปล่า ให้แก่ผู้เข้าร่วมประชุมเขียน ๑) ทบทวนถึงพฤติกรรมที่ไม่อยากให้เกิดขึ้นจากช่วง ๒ - ๓ ปีที่ผ่านมาว่ามีอะไรบ้าง โดยไม่ต้องระบุชื่อ จากนั้นให้วิทยากรรวบรวม และสรุปเป็นรูปแบบความถี่ ๒) มองถึงอนาคตข้างหน้าอีก ๑ ปี และระบุถึงพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้นในโรงพยาบาล จากนั้นให้วิทยากรรวบรวม และสรุปเป็นรูปแบบความถี่

๓. ให้ทุกคนพิจารณาทั้ง ๒ บัญชี ชำรงต้น ว่ามีคุณธรรมใด ที่จะสามารถแก้ไขปัญหา พฤติกรรมทั้งบัญชี ๑ และ ๒ และสรุปเป็นรูปแบบความถี่ จากนั้นให้รวบรวมเป็น คุณธรรมหลัก ๓ ประการ

๔. ให้แต่ละภาคส่วนแยกย้ายประชุมเฉพาะภาคส่วน เช่น อาจแบ่งเป็นกลุ่มแพทย์ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มพยาบาล กลุ่มพนักงานบริการ โดยทุกคนต้องนำคุณธรรมหลัก ๓ ประการ ที่ตกลงกันได้ ไประบุว่าแต่ละข้อ จะมีโครงการอย่างไร มีนโยบายอย่างไร เพื่อตอบสนองต่อคุณธรรมหลักนั้น

๕. ให้แต่ละภาคส่วนขึ้นมาบนเวที และประกาศเจตนารมณ์ หรือปฏิญญา และนำโครงการ นโยบาย หรือแนวปฏิบัติ ไปปฏิบัติให้เกิดขึ้นจริง จนครบ ๑ ปี โดยอาจกำหนดเป็นตัวชี้วัดหรือเป้าหมายไว้ก็ได้

๖. นำผลการดำเนินการ ๑ ปี มาสรุป วิเคราะห์ และประเมิน เพื่อปรับปรุงในส่วนที่บกพร่อง โดยหลังจากนี้ให้เริ่มวงจรการปฏิบัติอีกครั้ง ทั้งนี้คุณธรรมหลักอาจจะเหมือนหรือไม่เหมือนเดิมก็ได้

จากการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่าโรงพยาบาลที่นำกระบวนการโรงพยาบาลไปปฏิบัติ ส่งผลให้โรงพยาบาลนั้น สามารถลดค่าใช้จ่ายต่างๆ ของโรงพยาบาลได้ บุคลากรในโรงพยาบาลเกิดความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ช่วยกันยกระดับการบริการของโรงพยาบาลให้ดีขึ้น สามารถลดความซ้ำซ้อนในการทำงานได้ และส่งผลให้สภาพแวดล้อมในโรงพยาบาล สะอาด ร่มรื่น สามารถเสริมภาพลักษณ์ของโรงพยาบาลได้ โดยชุมชนรอบข้างมีความเชื่อมั่นต่อโรงพยาบาล ทั้งยังได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้ยังมีบางโรงพยาบาลสามารถเป็นต้นแบบที่ดี (Best – Practice) ให้แก่โรงพยาบาลอื่นๆ ได้อีกด้วย ทั้งนี้ กระบวนการนี้ ไม่ได้ยึดตามหลักศาสนาใดศาสนาหนึ่ง แต่เป็นหลักที่ทุกศาสนาสามารถนำไปปรับใช้ได้ จึงทำให้มีโรงเรียน หรือโรงพยาบาลที่อยู่ในชุมชนของศาสนาอื่น เช่น อิสลาม คริสต์ นำไปปรับใช้ในการดำเนินงานด้วย

๓. การบรรยายเรื่อง ขั้นตอนการพัฒนาสู่โรงพยาบาลคุณธรรม โดยนายปราโมทย์ โชติมงคล ผู้อำนวยการศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มุลินนิยวุฒิสถิรคุณ สรุปได้ดังนี้

คุณธรรม แปลว่าความดีงาม ซึ่งเป็นนามธรรม กล่าวคือ เป็นความคิด ความรู้สึกในใจคน ดังนั้น หลักสำคัญของโรงพยาบาลคุณธรรมคือ เราต้องแปลงนามธรรมดังกล่าวให้เป็นพฤติกรรมในการปฏิบัติ ที่เรียกว่า จริยธรรม ให้ได้ ต้องนำไปปฏิบัติให้ได้ ไม่เช่นนั้น ก็จะไม่ได้ผล เพราะไม่ได้เกิดการปฏิบัติจริง ทั้งนี้ เราต้องลงมือปฏิบัติทุกกลุ่ม ไม่ได้พิจารณาเฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง และเพื่อให้คนในองค์กรรู้ว่าแต่ละกลุ่มทำอะไร ทุกคนจึงต้องมีการประกาศเจตนารมณ์นั้นให้ผู้อื่นทราบด้วย

ระบบคุณธรรม คือระบบที่ปลูกฝังไว้ในจิตใจ โดยเกิดจากการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทุกคนตกลงกันด้วยความสมัครใจ ซึ่งต่างจากกฎระเบียบ ข้อบังคับ ที่ปฏิบัติตามเพราะเกิดความเกรงกลัว แต่ก็ไม่ได้เกิดขึ้นจากความรู้สึกภายในจิตใจ ดังนั้น เมื่อมีโอกาส หรือมีช่องว่าง ก็จะหาทางที่จะไม่ปฏิบัติตามได้

กระบวนการนี้ ในทางปฏิบัติแล้ว ก็อาจจะมีผู้ที่ไม่ยอมรับเกิดขึ้นได้ แต่ก็อย่าไปกล่าวโทษพวกเขาเหล่านั้น เพราะหากแต่ละคนยึดมั่นปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ สืบเนื่อง หรือมีแกนนำในการปฏิบัติที่คอยเน้นย้ำผู้อื่น ก็จะทำให้ผู้ที่ไม่ยอมรับ เกิดความรู้สึกละอายใจขึ้น เนื่องจากผู้ที่อยู่รอบข้างใส่ใจปฏิบัติสม่ำเสมอ และอาจจะยังผลให้พวกเขาเหล่านั้นเปลี่ยนแปลงตนเองได้ต่อไปในอนาคต

การประพฤตินี้เป็นปัญหาทั้งหลายที่จะนำมาทำเป็นบัญชีพฤติกรรมนั้น จะต้องหมายถึง การประพฤตินี้ปฏิบัติ ไม่ใช่ปัญหาการขาดแคลนงบประมาณ อุปกรณ์ต่างๆ ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ไม่ใช่เพียงผู้ปฏิบัติเท่านั้นที่จะต้องเปลี่ยน แต่ต้องเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ผู้บริหาร ผู้นำองค์กร โดยผู้บริหารทุกระดับต้องอำนวยความสะดวก ให้กำลังใจ และทำเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้ปฏิบัติด้วย โดยในระยะแรกอาจจะมีหลักคุณธรรม ๓ ประการ เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้ง่าย แต่หากปีต่อไปสามารถเพิ่มคุณธรรมข้ออื่นต่อไปได้ จึงค่อยเพิ่มเติม

องค์กรคุณธรรม เมื่อนำไปปฏิบัติแล้วจะได้ประโยชน์อย่างไร กล่าวคือ ประโยชน์ประการแรก เกิดขึ้นกับตนเอง คือ ตนเองมีความสุข ไม่คิดร้ายต่อใคร ประการต่อมาคือ เพื่อนร่วมงาน มีความรักใคร่กลมเกลียวกันดี ซึ่งส่งผลให้เกิดประการสุดท้ายคือ คนไข้ก็ได้ผลจากการกระทำดีนั้นด้วย ทั้งนี้ สรุปได้จากประสบการณ์ของผู้บรรยายได้ว่า องค์กรคุณธรรม เป็นกระบวนการที่สามารถพิสูจน์ได้ เกิดผลได้จริง และมีค่าใช้จ่ายน้อยมาก

๔. การบรรยาย เรื่อง ประสบการณ์การพัฒนาโรงพยาบาลคุณธรรม โดยนายแพทย์วิศิษฎ์ อภิลิทธิวิทยา ผู้อำนวยการโรงพยาบาลบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร สรุปได้ดังนี้

ในปัจจุบันประเทศไทย มีแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๕๙ ซึ่งแผนนี้เป็นมติคณะรัฐมนตรี กล่าวคือ ทุกคน ทุกภาคส่วนจะต้องมีแนวทางการดำเนินงานที่ส่งเสริมคุณธรรมตามแผนนี้ ภายใต้การขับเคลื่อนโดยคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานนั้น แผนดังกล่าวนี้ มีวิสัยทัศน์ พันธกิจ และมีการกำหนดบทบาทกิจกรรมหลายอย่าง เช่น ที่ผ่านมามีการจัดสมัชชาคุณธรรมระดับประเทศ และบางครั้งมีการจัดกิจกรรมระดับจังหวัด อำเภอ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กระบวนการคุณธรรมจากภาคส่วนต่างๆ และในขณะนี้มีการขับเคลื่อนจังหวัดคุณธรรม ๖ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดพิจิตร จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดราชบุรี จังหวัดพัทลุง จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดศรีสะเกษ โดยใช้กระบวนการ ๖ ขั้นตอน ซึ่งศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย องคมนตรีได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้ว และในพ.ศ. ๒๕๖๑ จะมีการเพิ่มเติมจังหวัดคุณธรรมอีก ๖ จังหวัด รวมเป็น ๑๒ จังหวัด นอกจากนี้ยังมีการขับเคลื่อนกระบวนการคุณธรรมในภาคส่วนต่างๆ อีกมากมาย อาทิ กรมการปกครองได้ขับเคลื่อนอำเภอคุณธรรมทุกแห่ง หน่วยงานราชการทหาร รัฐวิสาหกิจ รวมถึงเอกชนบางแห่ง ก็นำกระบวนการนี้ไปปรับใช้ในการดำเนินงานเรียบร้อยแล้ว ซึ่งภาพรวมที่คาดหวังอยากให้เกิดขึ้นในอนาคตคือ กระบวนการคุณธรรมมีจุดเริ่มต้นจากชุมชนคุณธรรม สู่องค์กรคุณธรรม อำเภอคุณธรรม จังหวัดคุณธรรม และท้ายที่สุดคือ กระทรวงคุณธรรมต่อไป

สำหรับโรงพยาบาลคุณธรรมนั้น ก็คือโรงพยาบาลที่มีกระบวนการที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วม สมัคใจ ทุกคนมีความสำคัญ โดยใช้หลักคุณธรรมมาเปลี่ยนเป็นนโยบาย กิจกรรม และปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมของคนในองค์กร ซึ่งมีหลักพื้นฐานสำคัญคือ การเคารพกัน ให้เกียรติกัน โดยการเปลี่ยนแปลงนั้นต้องเริ่มจากตนเองก่อน ทั้งนี้ ผลที่คาดว่าจะได้รับจากโรงพยาบาลคุณธรรม ได้แก่ ๑) บุคลากรในโรงพยาบาลเป็นคนดี มีน้ำใจ ๒) ผู้บริการได้รับน้ำใจอันงดงามจากผู้บริการ ๓) โรงพยาบาลสามารถลดค่าใช้จ่ายได้ ประหยัดและคุณภาพดีขึ้น ได้รับความเชื่อมั่นจากชุมชนรอบข้าง ๔) ทุกคนมีความสุขใจ

โรงพยาบาลคุณธรรม สามารถบรรลุได้จาก ๖ ขั้นตอน (๖ ป.) สรุปได้ดังนี้ คือ ๑) ปลุก คือ การให้ทุกคนเห็นความสำคัญ ด้วยวิธีการพูดคุย รับฟังการบรรยาย ๒) ประมวล คือ การประมวลเป็นบัญชีพฤติกรรม ๒ บัญชี ๓) เปลี่ยน คือ การเปลี่ยนบัญชีพฤติกรรมนั้น เป็นคุณธรรมหลัก ๓ ประการ ๔) แปลง คือ การแปลงคุณธรรมเป็นพฤติกรรมบ่งชี้ ๕) ประกาศ คือ การจัดงานมหกรรมคุณภาพหรือจัดกิจกรรมอื่นๆ เพื่อใช้เป็นเวทีประกาศเจตนารมณ์ ๖) ประเมินผล คือ การประเมินผลการปฏิบัติทั้งหมด ๖ ขั้นตอน เพื่อวิเคราะห์และปรับปรุงต่อไป

๕. การประชุมกลุ่มย่อย กระบวนการแปลงคุณธรรมไปเป็นแผนการปฏิบัติ โดยนายแพทย์วิศิษฐ์ อภิลัทธ์ วิชา ผู้อำนวยการโรงพยาบาลบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร โดยผู้เข้าร่วมประชุมทุกท่านได้มีการร่วมกันอภิปรายในกลุ่มอย่างกว้างขวาง สรุปได้ดังนี้

ผู้เข้าร่วมประชุม ประกอบด้วยโรงพยาบาล จำนวน ๑๖ แห่ง ได้นำเสนอคุณธรรมหลัก ๓ ประการ ดังนี้

๑) โรงพยาบาลพนมดงรักเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา จังหวัดสุรินทร์ มีคุณธรรมหลัก ๓ ประการ ได้แก่ เสียสละ บริการดี และมีวินัย

๒) โรงพยาบาลเบญจลักษณ์เฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา จังหวัดศรีสะเกษ มีคุณธรรมหลัก ๓ ประการ ได้แก่ สามัคคี มีวินัย และซื่อสัตย์

๓) โรงพยาบาลนาวังเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา จังหวัดหนองบัวลำภู มีคุณธรรมหลัก ๓ ประการ ได้แก่ รับผิดชอบ มีวินัย และเสียสละ

๔) โรงพยาบาลเขาชะเมาเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา จังหวัดระยอง มีคุณธรรมหลัก ๓ ประการ ได้แก่ รับผิดชอบต่อ มีสติ และเสียสละ

๕) โรงพยาบาลพระทองคำเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา จังหวัดนครราชสีมา มีคุณธรรมหลัก ๓ ประการ ได้แก่ มีสติ ซื่อสัตย์ และเสียสละ

๖) โรงพยาบาลห้วยกระเจาเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา จังหวัดกาญจนบุรี มีคุณธรรมหลัก ๓ ประการ ได้แก่ รับผิดชอบต่อ เสียสละ และมีน้ำใจ

๗) โรงพยาบาลยิ่งอเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา จังหวัดนครราชสีมา มีคุณธรรมหลัก ๓ ประการ ได้แก่ รับผิดชอบต่อ จิตอาสา และพอเพียง

๘) โรงพยาบาลวัดจันทร์เฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา จังหวัดเชียงใหม่ มีคุณธรรมหลัก ๓ ประการ ได้แก่ รับผิดชอบต่อ ซื่อสัตย์ และมีน้ำใจ

๙) โรงพยาบาลหาดสำราญเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา จังหวัดตรัง มีคุณธรรมหลัก ๓ ประการ ได้แก่ อ่อนน้อมถ่อมตน มีวินัย และมีเมตตา

๑๐) โรงพยาบาลเสนาให้เฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา จังหวัดสระบุรี มีคุณธรรมหลัก ๓ ประการ ได้แก่ ซื่อสัตย์ มีเมตตา และรับผิดชอบต่อ

๑๑) โรงพยาบาลเทพรัตนเวชชานุกูล เฉลิมพระเกียรติ ๖๐ พรรษา จังหวัดเชียงใหม่ มีคุณธรรมหลัก ๓ ประการ ได้แก่ รับผิดชอบต่อ มีน้ำใจ และเสียสละ

๑๒) โรงพยาบาลชัยพัฒนา จังหวัดพังงา ทั้ง ๕ แห่ง มีคุณธรรมหลัก ๓ ประการ ร่วมกัน ได้แก่ ซื่อสัตย์ รับผิดชอบต่อ และมีเมตตา

จากผลการประชุมกลุ่มข้างต้น สรุปได้ว่า โรงพยาบาลแต่ละแห่ง มีคุณธรรมหลัก ๓ ประการ ร่วมกัน ได้แก่ รับผิดชอบต่อ เสียสละ และซื่อสัตย์ ทั้งนี้ โรงพยาบาลแต่ละแห่งจะนำคุณธรรมหลัก ๓ ประการ ไปดำเนินการกระบวนการโรงพยาบาลคุณธรรมในขั้นต่อไป จนครบทั้ง ๖ กระบวนการ

๖. การสะท้อนคิดและให้ข้อเสนอแนะ และกล่าวปิดการประชุม โดยนายแพทย์ธงชัย เชมรัตน์ตระกูล รองผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และแผนงาน สรุปได้ดังนี้

การประชุมเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้ถือว่าประสบความสำเร็จ และครบถ้วน กล่าวคือ ผู้เข้าร่วมประชุมทุกท่านได้รับความรู้พร้อมกับได้มีการลงมือปฏิบัติด้วย สืบเนื่องจากผู้เข้าร่วมประชุมทุกท่านมีความรับผิดชอบ และได้เสียสละเวลาเพื่อมาประชุมในครั้งนี้ โดยตั้งแต่ช่วงเช้าที่ได้รับฟังการบรรยาย และช่วงบ่ายได้มีการปฏิบัตินั้น ได้รับทราบถึงกระบวนการโรงพยาบาลคุณธรรมทั้ง ๖ ขั้นตอน ซึ่งผู้เข้าร่วมประชุมทุกท่านก็จะสามารถไปดำเนินการพัฒนาให้กระบวนการทั้งหมด

สมบูรณ์แบบขั้นได้ต่อไป และในวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ ซึ่งกระทรวงสาธารณสุข จะต้องถวายรายงานสามัญประจำปีแด่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี กองยุทธศาสตร์และแผนงาน จึงขอถือโอกาส ถวายรายงานเรื่องโรงพยาบาลคุณธรรมนี้ด้วย และขอให้ผู้เข้าร่วมประชุมทุกโรงพยาบาลส่งรายงานดังกล่าวให้แก่กองยุทธศาสตร์และแผนงานภายในอีก ๕ เดือนข้างหน้า และขอเป็นกำลังใจให้ทุกท่านในการดูแลประชาชนในพื้นที่ห่างไกลต่อไป และขอขอบคุณวิทยากรทุกท่านที่ให้เกียรติมาบรรยายในการประชุมเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ด้วย

กลุ่มติดตามและประเมินผลนโยบาย
และยุทธศาสตร์ด้านสุขภาพ
กองยุทธศาสตร์และแผนงาน
๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๑